

2025

SCIENTIFIC

Progress & Innovations

Vol. 28
N°3

Scientific Progress & Innovations

УДК 001

До 2022 року журнал виходив під назвою «Вісник Полтавської державної аграрної академії». У 2023 році журнал перереєстровано та перейменовано на «Scientific Progress and Innovation»

Засновник, редакція, видавець:

Полтавський державний аграрний університет.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції:
Серія ДК № 7933 від 13.09.2023 року

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ № 25459-15399 ПР від 09.03.2023 року

Рік заснування: 1998

Мова видання:
українська, англійська

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Вченою радою Полтавського державного аграрного університету
(протокол № 1 від 23 вересня 2025 року)

Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1554
Ідентифікатор медіа – R30-03924

Науковий журнал включено до категорії Б Переліку наукових фахових видань України,

у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора наук, кандидата наук та доктора філософії з сільськогосподарських, ветеринарних та технічних наук (наказ Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. та № 866 від 02.07.2020 р.)

101 – Екологія; 162 – Біотехнології та біоінженерія;
201 – Агрономія; 202 – Захист і карантин рослин;
204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва; 211 – Ветеринарна медицина;
212 – Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза;
208 – Агроінженерія

Журнал представлено у міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах:

Index Copernicus International, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Directory of open access scholarly resources (ROAD), Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН, Scientific & Scholarly Research Database (Scilit), Dimensions, Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Google Scholar, Fatcat, Wikidata, Crossref, Електронний репозитарій Полтавського державного аграрного університету

Адреса редакції:

Полтавський державний аграрний університет,
36003, вул. Сковороди, 1/3, м. Полтава, Україна
e-mail: visnyk@pdau.edu.ua
http://www.pdau.edu.ua
https://doi.org/10.31210

UDC 001

Until 2022, the journal was published under the name "Bulletin of Poltava State Agrarian Academy". In 2023, the journal was re-registered and renamed "Scientific Progress and Innovation"

Founder, Editorial and Publisher:

Poltava State Agrarian University
Certificate of making a publishing house subject to the state register of publishers, manufacturers and distributors of publishing products:
Series DC No. 7933 of September 13, 2023

Certificate of state registration print mass media:
Series KV No. 25459-15399 PR of March 09, 2023

Year of foundation: 1998

Language edition:
Ukrainian, English

Recommended for printing and distribution via the Internet by the Academic Council of Poltava State Agrarian University
(Minutes No. 1 of September 23, 2025)

Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine No. 1554
Media identifier – R30-03924

The scientific journal is included in category B of the List of scientific professional publications of Ukraine,

in which the results of thesis papers for Doctor of Sciences, Candidate of Sciences, and Ph.D degrees in agricultural, veterinary, and technical sciences (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 409 of March 17, 2020 and №886 July 02, 2020)

101 – Ecology; 162 – Biotechnology and Bioengineering;
201 – Agronomy; 202 – Plant Protection and Quarantine;
204 – Technology of Production and Processing of Livestock Products; 211 – Veterinary Medicine;
212 – Veterinary hygiene, sanitation and examination;
208 – Agricultural Engineering

The journal is presented international scientometric databases, repositories and scientific systems:

Index Copernicus International, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Directory of open access scholarly resources (ROAD), Vernadsky National Library of Ukraine, National Scientific Agricultural Library, Scientific & Scholarly Research Database (Scilit), Dimensions, Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Google Scholar, Fatcat, Wikidata, Crossref, Electronic repository of Poltava State Agrarian University

Editorial address:

Poltava State Agrarian University,
36003, 1/3, Skovorody str., Poltava, Ukraine
e-mail: visnyk@pdau.edu.ua
http://www.pdau.edu.ua
https://doi.org/10.31210

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Засновано 10 рудня 1998 р.
Періодичність випуску: 4 рази на рік

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова Редакційної ради

В. І. АРАНЧІЙ, к. екон. наук (Україна)

Головний редактор

О. О. ГОРБ, к. с.-г. наук, (Україна)

Заступники голови Редакційної ради

М. С. САМОЙЛІК, д. екон. наук, (Україна)

Т. О. ЧАЙКА, к. екон. наук (Україна)

Заступник головного редактора

П. В. ПИСАРЕНКО, д. с.-г. наук, (Україна)

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Редакційна колегія з галузі СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО:

А. ДОЛГАНЬЧУК-ШЬРУДКА, док. габ. (Польща)

А. В. КАЛІНІЧЕНКО, д. с.-г. наук, (Україна, Польща)

І. В. КОРОТКОВА, к. хім. наук (Україна)

В. Ю. КРИКУНОВА, к. хім. наук (Україна)

М. М. МАРЕНИЧ, д. с.-г. наук, (Україна)

Н. М. ОПАРА, к. с.-г. наук, (Україна)

В. М. ПИСАРЕНКО, д. с.-г. наук, (Україна)

А. А. ПОЛІЩУК, д. с.-г. наук, (Україна)

С. В. ПОСПЕЛОВ, д. с.-г. наук, (Україна)

М. РАЙФУР, док. габ. (Польща)

Т. П. РОМАШКО, к. хім. наук (Україна)

А. О. ТАРАНЕНКО, к. с.-г. наук, (Україна)

А. М. ШОСТЯ, д. с.-г. наук, (Україна)

Редакційна колегія з галузі ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА:

А. А. АНТИПОВ, к. вет. наук (Україна)

В. П. БЕРДНИК, д. вет. н. (Україна)

О. О. БОЙКО, к. біол. наук (Україна)

О. Б. ГРЕБЕНЬ, к. біол. наук (Україна)

В. О. ЄВСТАФ'ЄВА, д. вет. н. (Україна)

Б. П. КИРИЧКО, д. вет. н. (Україна)

Л. М. КОРЧАН, к. вет. наук (Україна)

О. В. КРУЧИНЕНКО, д. вет. наук (Україна)

Т. А. КУЗЬМІНА, к. біол. наук (Україна)

С. М. КУЛИНИЧ, д. вет. н. (Україна)

Т. П. ЛОКЕС-КРУПКА, к. вет. наук (Україна)

В. В. МЕЛЬНИЧУК, д. вет. наук (Україна)

О. Б. ПРИЙМА, к. вет. наук (Україна)

Редакційна колегія з галузі ТЕХНІЧНІ НАУКИ:

О. В. ГОРИК, д. тех. наук (Україна)

І. А. ДУДНИКОВ, к. тех. наук (Україна)

С. Б. КОВАЛЬЧУК, д. тех. наук (Україна)

О. М. КОСТЕНКО, д. тех. наук (Україна)

В. М. САКАЛО, к. тех. наук (Україна)

В. О. СУКМАНОВ, д. тех. наук (Україна)

В. О. ШЕЙЧЕНКО, д. тех. наук (Україна)

Члени Ради почесних членів:

А. БРЗОЗОВСКА, д. екон. наук (Польща)

З. ДАЦКО-ПІКІЄВІЧ, док. габ. (Польща)

О. ПЕРЕХОЖУК, д. екон. наук (Німеччина)

В. М. САМОРОДОВ, заслужений винахідник України (Україна)

Назва, концепція, зміст і дизайн «*Scientific Progress & Innovations*» є інтелектуальною власністю Полтавського державного аграрного університету й охороняється Законом України «Про авторські та суміжні права». Матеріали друкуються мовою оригіналу. У разі передрукування посилання на «*Scientific Progress & Innovations*» є обов'язковим.

Редакція залишає за собою право на редагування текстів, яке не змінює позиції автора.

Автор несе відповідальність за фактичний виклад матеріалу.

SCIENTIFIC JOURNAL

Year of establishment: Since December 10, 1998.
Publication frequency: 4 times a year

EDITORIAL BOARD

Chief of Editorial Council

V. I. ARANCHIY, Cand. Econ. Sci. (Ukraine)

Editor-in-chief

O. O. GORB, Cand. Agr. Sci. (Ukraine)

Deputy Head of Editorial Council

M. S. SAMOILIK, Dr. Econ. Sci. (Ukraine)

T. O. CHAIKA, Cand. Econ. Sci. Professor (Ukraine)

Deputy Chief Editor

P. V. PYSARENKO, Dr. Agr. Sci. (Ukraine)

MEMBERS OF THE EDITORIAL COUNCIL

Editorial board in the field of AGRICULTURE:

A. DOLHANCZUK-SRODKA, Dr. hab. (Poland)

A. V. KALINICHENKO, Dr. Econ. Sci. (Ukraine, Poland)

I. V. KOROTKOVA, Cand. Chem. Sci. (Ukraine)

V. YU. KRYKUNOVA, Cand. Chem. Sci. (Ukraine)

M. M. MARENYCH, Dr. Agr. Sci. (Ukraine)

N. M. OPARA, Cand. Agr. Sci. (Ukraine)

V. M. PYSARENKO, Dr. Agr. Sci. (Ukraine)

A. A. POLISHCHUK, Dr. Agr. Sci. (Ukraine)

S. V. POSPIELOV, Dr. Agr. Sci. (Ukraine)

M. RAJFUR, Dr. hab. (Poland)

T. P. ROMASHKO, Cand. Chem. Sci. (Ukraine)

A. O. TARANENKO, Cand. Agr. Sci. (Ukraine)

A. M. SHOSTIA, Dr. Agr. Sci. (Ukraine)

Editorial Board in the field of VETERINARY MEDICINE:

A. A. ANTIPOV, Cand. Vet. Sci. (Ukraine)

V. P. BERDNYK, Dr. Vet. Sci. (Ukraine)

O. O. BOYKO, Cand. Biol. Sci. (Ukraine)

O. B. GREBEN, Cand. Biol. Sci. (Ukraine)

V. O. YEVSTAFIEVA, Dr. Vet. Sci. (Ukraine)

B. P. KYRYCHKO, Dr. Vet. Sci. (Ukraine)

L. M. KORCHAN, Cand. Vet. Sci. (Ukraine)

O. V. KRUCHYNYENKO, Dr. Vet. Sci. (Ukraine)

T. A. KUZMINA, Cand. Biol. Sci. (Ukraine)

S. M. KULYNYCH, Dr. Vet. Sci. (Ukraine)

T. P. LOKES-KRUPKA, Cand. Vet. Sci. (Ukraine)

V. V. MELNYCHUK, Dr. Vet. Sci. (Ukraine)

O. B. PRIJMA, Cand. Vet. Sci. (Ukraine)

Editorial Board in the field of TECHNICAL SCIENCES:

O. V. HORYK, Dr. Tech. Sci. (Ukraine)

I. A. DUDNIKOV, Cand. Tech. Sci. (Ukraine)

S. B. KOVALCHUK, Dr. Tech. Sci. (Ukraine)

O. M. KOSTENKO, Dr. Tech. Sci. (Ukraine)

V. M. SAKALO, Cand. Tech. Sci. (Ukraine)

V. O. SUKMANOV, Dr. Tech. Sci. (Ukraine)

V. O. SHEICHENKO, Dr. Tech. Sci. (Ukraine)

Members of Council:

A. BRZOZOWSKA, Dr. Econ. Sci. (Poland)

Z. DACKO-PIKIEWICZ, Dr. hab. (Poland)

O. PEREKHOZHUK, Dr. Econ. Sci. (Germany)

V. M. SAMORODOV, Honored inventor of Ukraine (Ukraine)

The title, conception, content, and design of the “*Scientific Progress & Innovations*” are intellectual property of Poltava State Agrarian University and are protected by the Law of Ukraine “On Copyright and Related Rights.” Materials are published in original language. In case of reprinting, the reference to the “*Scientific Progress & Innovations*” is compulsory.

Editorial stuff reserves the right to edit the texts without changing author's attitude.

The author is responsible for the factual account of material.

Сільське господарство. Рослинництво		6	Agriculture. Plant growing	
Бараболя О. В., Яновський Р. О. Вплив строків сівби та норм висіву на врожайність і показники якості зерна пшениці м'якої озимої за кліматичних змін в умовах Північного Степу України		6	Barabolia O., Yanovskyi R. The impact of sowing dates and seeding rates on the yield and grain quality of winter bread wheat under climate change conditions in the Northern Steppe of Ukraine	
Тирус М. Л., Лихочвор В. В., Косилович Г. О. Ефективність захисту посівів амаранту від хвороб грибкової етіології		14	Tyrus M., Lykchovhor V., Kosylovych H. Effectiveness of protecting amaranth crops from fungal diseases	
Єремко Л. С., Кирлиця А. О. Вплив біо- та мінеральних добрив на урожайність зерна кукурудзи		19	Yeremko L., Kyrlytsia A. The effect of bio- and mineral fertilizers on corn grain yield	
Шулещенко В. А. Вплив хімічних і біологічних препаратів на розвиток хвороб нуту (<i>Cicer arietinum</i> L.) в умовах Лісостепу України		25	Shuleshchenko V. The effect of chemical and biological agents on chickpea (<i>Cicer arietinum</i> L.) disease development in the Forest-Steppe of Ukraine	
Овсяник О. О., Маренич М. М. Формування урожайності конопель посівних (<i>Cannabis sativa</i> L.) залежно від забур'яненості посівів		32	Ovsianyk O., Marenych M. The formation of hemp (<i>Cannabis sativa</i> L.) yield capacity depending on the sown areas weed infestation	
Бараболя О. В., Євлаш В. В. Сортова оптимізація пшениці озимої для підвищення урожайності та покращення якості зерна в умовах Лівобережного Лісостепу України		37	Barabolia O., Yevlash V. Varietal optimization of winter wheat for increasing yield and improving grain quality under the conditions of the Left-Bank Forest-Steppe of Ukraine	
Білик О. М., Писаренко В. М., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П. Моніторинг колекції дендрологічного парку «Устимівський» з метою виявлення шкочодних об'єктів		45	Bilyk O., Pysarenko V., Pospelova G., Kovalenko N. Monitoring the collection of the Ustimivskyi Dendrological Park for detection of harmful agents	
Дорошенко В. П., Оніпко В. В. Технології Strip-Till і Verti-Till у контексті мінімізації обробітку ґрунту		51	Doroshenko V., Onipko V. Strip-Till and Verti-Till Technologies in the context of soil tillage minimization	
Мушинський А. А., Оніпко В. В. Агробіологічна оцінка строків і способів сівби кукурудзи на зерно		56	Mushinsky A., Onipko V. Agrobiological evaluation of sowing dates and techniques for grain corn	
Білявська Л. Г., Діянова А. О., Горбатенко В. С. Насіннева продуктивність перспективних зразків сої за господарськими показниками в стресових умовах Лісостепу України		63	Biliavska L., Diyanova A., Horbatenko V. Seed productivity of promising soybean samples according to economic indicators under stressful conditions of the Forest-Steppe zone of Ukraine	
Самородов В. М., Поспелов С. В. Особливості активності аглютининів у жіночих і чоловічих рослинах гінкго дволопатевого (<i>Ginkgo biloba</i> L.)		69	Samorodov V., Pospelov S. The peculiarities of agglutinins' activity in male and female plants of Ginkgo biloba (<i>Ginkgo biloba</i> L.)	
Мищенко О. В., Пономаренко Ю. О. Сучасні інноваційно-інтенсивні технології у розвитку аграрного сектору України		74	Mishchenko O., Ponomarenko Y. Modern innovation-intensive technologies in the development of Ukraine's agricultural sector	
Оніпко В. В., Поспелов С. В., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П. Біологічні механізми інвазійності <i>Ambrosia artemisiifolia</i> L. та інноваційні підходи контролю		79	Onipko V., Pospelov S., Pospelova H., Kovalenko N. Biological mechanisms of invasiveness of <i>Ambrosia artemisiifolia</i> L. and innovative control approaches	
Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Писаренко В. М., Гіболенко І. В. Ясенева смарагдова вузькотіла златка (<i>Agrilus planipennis</i>) як потенційно небезпечний карантинний шкідник дендрофлори України		85	Kovalenko N., Pospelova G., Pysarenko V., Hibolenko I. Emerald ash borer (<i>Agrilus planipennis</i>) as a potentially dangerous quarantine pest of Ukraine's dendroflora	
Романко В. О., Дудинська А. Т. Акарицидна дія фтористого сульфуриду		91	Romanko V., Dudynska A. Acaricidal effect of sulfuranyl fluoride	
Кравченко В. С., Полторецька Н. М., Кононенко Л. М., Вишневська Л. В., Климович Н. М. Різноманітність насіння, оцінка фракційного складу та маси тисячі насінин сої залежно від сортового складу		98	Kravchenko V., Poltoretska N., Kononenko L., Vyshnevskya L., Klymovych N. Seed heterogeneity, fractional composition and thousand seed weight of soybean depending on varietal composition	
Дудка Р. О., Оніпко В. В. Урожайність і якість пшениці озимої залежно від строків і способів сівби: огляд світового та вітчизняного досвіду		103	Dudka R., Onipko V. Yield and quality of winter bread wheat depending on sowing dates and methods: a review of global and domestic experience	
Кадхем В. А., Хусейн К. А., Абуд А. Х. Вплив спалювання рослинних залишків на показники кількості мікоризних грибів у ґрунті, активності уреаз та процесу проростання бобів машу звичайного (<i>Vigna radiata</i> (L.) R.Wilczek)		109	Kadhew W. A., Hussein K. A., Abud, A. H. Impact of burning crop residues on mycorrhizal fungi in soil, urease activity, and mung bean (<i>Vigna radiata</i> (L.) R. Wilczek)	
Екологія		116	Ecology	
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Скляр С. С., Вовк Є. В. Видовий склад, біоекологічні особливості та динаміка чисельності шкідників багаторічних бобових трав		116	Pysarenko V., Pischalenko M., Skliar S., Vovk E. Species composition, bioecological characteristics, and population dynamics of pests of perennial leguminous grasses	
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Кріпак А. В., Логвиненко В. В., Голтвяниця Т. О. Агроєкологічні особливості комплексу багатодітних шкідників агроценозів пшениці		121	Pysarenko V., Pischalenko M., Kripak A., Lohvynenko V., Holtvianytzia T. Agroecological characteristics of the polyphagous pest complex in wheat agroecosystems	
Сільське господарство. Тваринництво		128	Agriculture. Animal breeding	
Меженський Г. В., Усенко С. О., Кузьменко Л. М., Луник Ю. М., Шаферівський Б. С., Львченко М. О., Бабко А. С., Щоткевич Ю. І. Ефективність двофазового дорощування порослят після рідкої годівлі в підсисний період		128	Mezhensky G., Usenko S., Kuzmenko L., Lunyk Yu., Shaferivskiy B., Ichenko M., Babko A., Shchotkevych Yu. Effectiveness of two-phase growing of piglets after liquid feeding in the feeding period	
Ващенко П. А., Слинко В. Г., Шаферівський Б. С., Мироненко О. І., Фесенко О. Г. Роль козівництва у забезпеченні продовольчої безпеки в умовах кліматичних змін		140	Vashchenko P., Slynko V., Shaferivskiy B., Myronenko O., Fesenko O. The role of goat farming in ensuring food security in the context of climate change	
Шостя А. М., Шпірна І. Г. Вплив тривалості попередньої лактації на відтворювальні якості свиноматок великої білої та ландрас порід за чистопородного їх розведення		146	Shostya A., Shpirna I. Influence of previous lactation duration on the reproductive performance of Large White and Landrace sows under purebred breeding	
Садовий А. А., Герасимчук В. М., Лихач В. Я., Усенко С. О., Шоста А. М., Зламанюк Л. М., Чепіл Л. В., Кузьменко Л. М., Щербатюк Н. В., Маховий О. Г. Оптимізація мікроклімату приміщень у літній період за допомогою системи випарного охолодження та його вплив на фізіологічний стан та продуктивність свиноматок і порослят		157	Sadovyi A., Herasymchuk V., Lykhach V., Usenko S., Shostia A., Zlamanyuk L., Chepil L., Kuzmenko L., Shcherbatiuk N., Makhoviy O. Optimization of the microclimate of premises in the summer period using an evaporative cooling system and its effect on the physiological condition and productivity of pigs and piglets	
Карбан Ю. В., Шостя А. М. Якість молока і сиру від кіз української та литовської селекції		167	Karban Y., Shostya A. The quality of milk and cheese from goats of Ukrainian and Lithuanian breeding	

Котелевич В. А., Пінський О. В., Гуральська С. В., Гончаренко В. В., Буднік Т. С. Ветеринарно-санітарна оцінка якості та безпечності продовольчої сировини і харчових продуктів в Житомирській області у 2024 році	175	Kotelevych V., Pinsky O., Huralska S., Honcharenko V., Budnik T. Veterinary and sanitary assessment of the quality and safety of food raw materials and products in the Zhytomyr region, 2024
Панасова Т. Г., Киричко Б. П. Особливості лікування молочних корів за субклінічного ендометриту	181	Panasova T., Kyrychko B. The peculiarities of dairy cows' treatment for subclinical endometritis
Ковальчук О. О., Томчук В. А., Данчук В. О., Карповський В. В., Карповський П. В., Мельничук В. В. Вуглеводнево-ліпідний обмін в організмі поросят за дії наносполук феруму та германію	187	Kovalchuk O., Tomchuk V., Danchuk V., Karpovskiy V., Karpovskiy P., Melnychuk V. Carbohydrate-lipid metabolism in piglets exposed to iron and germanium nano-compounds
Петруненко А. П. Випробування акарицидної активності сучасних хімічних засобів відносно імаго кліщів <i>Dermanyssus gallinae</i> у лабораторних умовах	193	Petrushenko A. Testing the acaricidal activity of modern chemical agents against <i>Dermanyssus gallinae</i> mites in laboratory conditions
Корчан Л. М., Корчан М. І. Підвищення якості і ефективності зажиттєвого кількісного гельмінтоларвоскопічного дослідження дрібної рогатої худоби на наявність легеневих нематодозів	198	Korchan L., Korchan M. Raising the quality and effectiveness of lifetime quantitative helminthic and larvoscopy examination of small ruminants for the presence of lung nematodoses
Вус У. М., Гутій Б. В., Сачук Р. М., Кушнір В. І. Вивчення токсичності препарату "Девівіт Карнітин" за тривалого внутрішньошлункового застосування	205	Vus U., Gutyj B., Sachuk R., Kushnir V. Study of the toxicity of the drug "Devivit Carnitine" during prolonged intragastric administration
Бучковська Г. А., Віщур О. І., Мельничук В. В., Четет О. М., Горбатюк О. І., Рубленко І. О., Піщанський О. В., Баланчук Л. В., Жовнір О. М. Ідентифікація <i>Bacillus amyloliquefaciens</i> , виділених від перепелів, та відбір перспективних штамів за основними типовими властивостями	210	Buchkovska H., Vishchur O., Melnychuk V., Chechet O., Gorbatiuk O., Rublenko I., Pishchanskyi O., Balanchuk L., Zhovnir O. Identification of <i>Bacillus amyloliquefaciens</i> isolated from quails and selection of promising strains based on the main typical properties
Киричко Б. П., Дмитренко Н. І., Шепель К. Ю., Панасова Т. Г. Порівняльна ефективність методів лікування собак, хворих на піодермію	217	Kyrychko B., Dmytrenko N., Shepel K., Panasova T. Comparative effectiveness of treatment methods for dogs suffering from pyoderma
Козачок В. В., Яценко І. В. Загальні організаційні положення з питань призначення та проведення судово-ветеринарної експертизи за ушкодження тварин гострими знаряддями	222	Kozachok V., Yatsenko I. General organizational provisions concerning the set and conduct of forensic veterinary expert examinations in case of animal injuries inflicted with sharp-pointed instruments
Калюжний Н. В., Кручиненко О. В. Поширення бабезіозу собак та фактори ризику в місті Полтава, Україна	234	Kaliuzhnyi N., Kruchynenko O. The spread of canine babesiosis and risk factors in the city of Poltava, Ukraine.
Кот Т. Ф., Гуральська С. В., Сокульський І. М., Зайка С. С., Ковальчук Ю. В., Гришук Г. П., Євтух Л. Г. Сучасні методи візуалізації у вивченні та діагностиці захворювань молочних залоз тварин	239	Kot T., Huralska S., Sokulskiy I., Zaika S., Kovalchuk Yu., Gryshchuk G., Yevtikh L. Modern methods of visualization in the study and diagnostics of animal mammary glands diseases
Первий А. О., Євстаф'єва В. О. Зміни біохімічних показників сироватки крові у інвазованих токсикарами котів за різних показників інтенсивності інвазії	245	Perviy A., Yevstafieva V. Changes in blood serum biochemical indicators in toxocares infested cats with different indicators of invasion intensity
Білий Д. Д., Склярів П. М., Масюк Д. М., Самойлюк В. В., Лещова М. О., Вакулик В. В., Масліков С. М. Аналітична оцінка схем знеболювання за стоматологічних хвороб у собак	250	Bilyi D., Skliariv P., Masiuk D., Samoiliuk V., Lieshchova M., Vakulik V., Maslikov S. Analytical evaluation of anesthesia regimens for dental diseases in dogs
Супруненко К. В., Дмитренко Н. І., Карішева Л. П., Слинько В. Г. Вплив внутрішньом'язового введення препарату «Тривіт» на вміст білків у сироватці крові кобил за дефіциту у раціоні поживних нутрієнтів	256	Suprunenko K., Dmytrenko N., Karysheva L., Slynko V. The effect of intramuscular administration of "Tryvit" preparation on protein content in the blood serum of mares in case of nutrients' deficit in the ration
Нікітан А. Д. Діагностична ефективність проведення пасивної флоатації при дипілідіозі собак	262	Nikitani A. Diagnostic effectiveness of conducting passive flotation in case of canine dipylidiasis
Кручиненко О. В., Замазій А. А., Петренко М. О., Лавріненко І. В., Хиль А. М. Порівняння антимікробної активності рослинних настоянок та хімічних дезінфікуючих засобів	267	Kruchynenko O., Zamazyi A., Petrenko M., Lavrinenko I., Khyli A. Comparison of antimicrobial activity of plant tinctures and chemical disinfectants
Рудяшко В. С. Поширення поєднаної патології печінки і нирок у собак в місті Полтава	272	Rudyashko V. Spread of combined liver and kidney pathology in dogs in the city of Poltava
Дмитренко Н. І., Канівець Н. С., Кравченко С. О., Карішева Л. П., Зариський С. М., Дев'ятко О. С. Діагностика дерматитів та застосування препаратів на рослинній основі у лікуванні собак	277	Dmytrenko N., Kanivets N., Kravchenko S., Karysheva L., Zarytskyi S., Deviatko O. Diagnostics of dermatites and use of plant-based preparations in the treatment of dogs
Криворученко Д. О. Зміни в сироватці крові інвазованих собак за різнокомпонентних мікстинвазій	285	Kryvoruchenko D. Changes in the blood serum of dogs infested with different components' mixed invasions
Киричко Б. П., Шепель К. Ю. Особливості анестезіологічного забезпечення й техніки хірургічних втручань у щурів	290	Kyrychko B., Shepel K. Peculiarities of anesthetic provision and techniques of surgical interventions in rats
Аль-Масуді Х. Н. Антиоксидантні властивості L-карнітину за умови експериментального токсичного ураження кролів ацетамінофеном (парацетамолом)	295	Al-Masoudy H. N. Antioxidant effect of L-carnitine on experimentally induced acute toxic lesion of rabbits with Acetaminophen (paracetamol)
Климаєв А. Р. Біохімічні показники сироватки крові корів за наявності гнійних уражень в ділянці пальця	300	Klymas A. Biochemical indicators of cows' blood serum at lesions in the hoof area
Махді Х. Т. Протективні властивості спиртового екстракту листя <i>Moringa oleifera</i> за умови експериментального токсикозу щурів хлоридом алюмінію	305	Mahdi H. T. Protective efficacy of ethanolic <i>Moringa oleifera</i> leaf extract against aluminum chloride-induced toxicity in male rats
Делейчук О. П., Кравченко С. О. Поширення патології печінки та нирок у котів у м. Полтава	311	Deleichuk O., Kravchenko S. Spread of kidney and liver pathology in cats in the city of Poltava
Євстаф'єва В. О., Коляка М. А., Мельничук В. В., Канівець Н. С. Ефективність зажиттєвої копрооскопії при лабораторній діагностиці нематодозів травного тракту курей	315	Yevstafieva V., Koliaka M., Melnychuk V., Kanivets N. Efficacy of lifetime coproscopy at laboratory diagnostics of the digestive tract nematodoses of chickens
Аль-Нуаймі А. Дж., Махді З. С., Рахі Т. С., Імамз Н. А. А., Джавад М. Н. Вплив бісфенолу на гематологічні показники та концентрацію репродуктивних гормонів у самців кролів місцевих порід	320	Al-Nuaimi A. J., Mahdi, Z. S., Rahi, T. S., T., Imams, N. A. A., & Jawad, M. N. The effect of bisphenol on blood parameters and reproductive physiology status in male local breed rabbits
Передера Р. В., Арістова О. В. Лікування окремих хірургічних випадків у коней в умовах кіно-спортивного комплексу Ірландії	324	Peredera R., Aristova O. Treatment of separate surgical cases in horses in the conditions of horse sports complex of Ireland
Мельничук В. В., Гаврик Б. А. Ефективність способу виготовлення мікропрепаратів з білх <i>Ctenocephalides felis</i> , що паразитують у котів	331	Melnychuk V., Havryk B. The efficacy of the method for producing micro-preparations from <i>Ctenocephalides felis</i> fleas, which parasitize on cats

Хвостенко Д. В., Горбенко О. В. Вплив конструктивних параметрів приводу комбайна на продуктивність збирання зерна кукурудзи	236	Khvostenko D., Gorbenko O. The influence of combine drive design parameters on corn grain harvesting efficiency
--	-----	--

Diagnostics of dermatites and use of plant-based preparations in the treatment of dogs

N. Dmytrenko¹ | N. Kanivets¹ | S. Kravchenko¹ | L. Karysheva¹ | S. Zarytskyi¹ | O. Deviatko²

Article info

Correspondence Author

N. Dmytrenko

E-mail:

nadiia.dmytrenko@pdaa.edu.ua¹ Poltava State Agrarian University,
Skovoroda Str., 1/3, Poltava,
36000, Ukraine² National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
Heroiv Defence Str., 15,
Kyiv, 03041, Ukraine**Citation:** Dmytrenko, N., Kanivets, N., Kravchenko, S., Karysheva, L., Zarytskyi, S., & Deviatko, O. (2025). Diagnostics of dermatites and use of plant-based preparations in the treatment of dogs. *Scientific Progress & Innovations*, 28(3), 277–284. doi: 10.31210/spi2025.28.03.43

Animal dermatites are spread skin pathologies manifested by a wide range of symptoms, largely common to various nosological units. One of the problems in veterinary medicine for small-size animals are dermatites of allergic origin. This is a series of diseases characterized by itching, erythema, rashes, pyoderma, and secondary skin lesions. Domestic dogs are animals for which dermatites of allergic origin are a significant problem. The diagnostics of allergic dermatites in dogs and the treatment of diseased animals require a differential approach and appropriate therapy. Preparations for external use based on natural active ingredients always require clinical testing, taking into account the differential diagnostics of the pathology. The results of examining dogs with dermatites of various etiologies are described in the article. The spread of allergic dog dermatitis in the city of Poltava was analyzed. The study results show that flea dermatitis is registered in 52 % of dogs from the total number of dermatitis cases, atopic dermatitis – in 29.6 %, food allergy – in 12.2 %, contact dermatitis – in 6.1 %. The attention was focused on the manifestations of dermatites, their localization, and it was noted that skin lesions are often complicated by secondary infection. The study covered 58 dogs with dermatitis, which were divided into four control and four experimental groups depending on the etiological factor of dermatitis. The dogs in the control groups were treated according to the dermatitis treatment protocol depending on the etiology. The preparation for external use, Tsilytel Allergostop cream-balm was added to the treatment regimen for the animals in the experimental groups. The condition of the dogs and the skin regeneration process were monitored on the 14th, 20th, and 60th days of the treatment. The results of the treatment in the experimental groups showed a positive effect on average 3-5 days earlier compared to the treatment regimen for the animals in the control groups.

Keywords: dermatitis, animal diagnostics and therapy, skin diseases, dog, medicinal plants.

Діагностика дерматитів та застосування препаратів на рослинній основі у лікуванні собак

Н. І. Дмитренко¹ | Н. С. Канівець¹ | С. О. Кравченко¹ | Л. П. Каришева¹ | С. М. Зарицький¹ | О. С. Дев'ятко²¹ Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна² Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна

Дерматити у тварин є поширеною патологією шкіри, що проявляється широким спектром симптомів, значною мірою спільних для різних носологічних одиниць. Однією із проблем у ветеринарній медицині дрібних тварин є дерматити алергічного походження. Це низка хвороб, що характеризуються свербіжем, еритемою, висипами, піодермією, вторинними ураженнями шкіри. Свійські собаки є тваринами, для яких дерматити алергічного походження становлять суттєву проблему. Діагностика алергічних дерматитів у собак та лікування хворих тварин потребує диференційного підходу та відповідної терапії. Застосування зовнішніх препаратів на основі натуральних діючих речовин завжди потребує клінічної апробації, з урахуванням диференційної діагностики патології. У статті описані результати дослідження собак за дерматитів різної етіології. Проаналізовано поширення алергічного дерматиту у собак в м. Полтава. Результати досліджень свідчать, що блошиний дерматит реєструється у 52 % собак від загальної кількості проявів дерматиту, атопічний дерматит – 29,6 %, харчова алергія – 12,2 %, контактний дерматит – 6,1 %. Акцентовано увагу на проявах дерматитів, їх локалізацію та зазначено, що ураження шкіри часто ускладнюються вторинною інфекцією. Дослідження охопило 58 собак хворих на дерматит, яких поділили на чотири контрольні та чотири дослідні групи залежно від етіологічного чинника дерматиту. Собак контрольних групи лікували з дотриманням протоколу лікування дерматиту залежно від етіології. До схеми лікування тварин дослідних груп було введено препарат для зовнішнього застосування, а саме крем-бальзам «Целитель алергостоп». Моніторинг стану собак та процесу регенерації шкіри проводили на 14-ту, 20-ту та 60-ту добу лікування. Результати проведеного лікування в дослідних групах засвідчили позитивний ефект в середньому на 3–5 днів раніше порівняно зі схемою лікування тварин контрольної групи.

Ключові слова: дерматит, діагностика і терапія тварин, хвороби шкіри, собака, лікарські рослини.**Бібліографічний опис для цитування:** Дмитренко Н. І., Канівець Н. С., Кравченко С. О., Каришева Л. П., Зарицький С. М., Дев'ятко О. С. Діагностика дерматитів та застосування препаратів на рослинній основі у лікуванні собак. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. № 28 (3). С. 277–284.

Вступ

Дерматити у собак – це група патологій, які можуть мати схожі клінічні прояви, такі як свербіж, еритема, шкірні висипання, вторинні ураження шкіри, попри різну етіологію та патогенез і потребують різних підходів до методів діагностики. За загально-визнаними принципами, будь-яке захворювання потребує, передусім, етіотропної терапії, що є найбільш ефективною та надійною. Проте, що стосується дерматитів, далеко не завжди є можливість встановити істину причину розвитку патології. У такому випадку доцільною видається патогенетична терапія. Ветеринарна фармакологічна промисловість пропонує цілий ряд препаратів для місцевого застосування, що містять натуральні компоненти, зокрема екстракти лікарських рослин, які створюють протизапальний, антисептичний та ранозагоювальний ефект. Проте їх ефективність залежить від форми дерматиту, етіологічного чинника та клінічних проявів захворювання.

В сучасних умовах утримання дрібних тварин шкірні захворювання є досить поширеними, а тому обрана тема нашого дослідження є актуальною. Серед захворювань шкіри собак, з якими власники звертаються за допомогою до ветеринарних фахівців є бактеріальні інфекції, атопічний дерматит, розлади гіперчутливості, побічні реакції на корм (кормова алергія), зовнішній отит, неоплазія, дерматофітія, рани, інвазії тощо [18, 27].

Серед шкірних уражень атопічний дерматит проявляється у 10 % свійських собак [9]. Хронічне запалення шкіри, зокрема атопічний дерматит, у собак викликає постійний свербіж, як наслідок вражається шкіра, яка стає складчастою, з червонуватими лусочками, що ускладнює перебіг захворювання [6]. Відомо, що за атопічного дерматиту вражається шкіра в ділянці пахвини (88,4 %), черева (78,8 %), шиї (76,9 %), пахвової западини (71,1 %), лап та морди (69,2 %). А також запалена шкіра може реєструватись у зовнішньому вусі (67,3 %), на кінцівках (48 %) та хвості (7,6 %) [5]. Необхідно відмітити, що атопічний дерматит відноситься до захворювань шкіри запального характеру з рецидивуючим перебігом, це значно впливає на самопочуття хворої тварини [14].

У собак часто реєструються первинні бактеріальні інфекції шкіри (піодермія), вуха, причиною яких є *Staphylococcus pseudintermedius*, або вторинні, що є ускладненнями харчової алергії [15, 23]. На жаль, часте застосування місцевих та резорбтивних антибіотиків за бактеріального ураження шкіри, вух, ран у собак обумовило розвиток антибіотикорезистентності мікроорганізмів, зокрема до *Staphylococcus intermedius*, *P. aeruginosa* [3, 7]. Лікування тварин, хворих на бактеріальну інфекцію, з високою резистентністю є складним. Водночас, тісний контакт між власником і твариною сприяє мікробному обміну, в тому числі й множинної лікарської стійкості [20]. Повідомляється, що надмірний ріст мікроорганізмів може виникати на тлі розладу функції епідермального бар'єру, тому

лікування обумовлює застосування як антибактеріальних засобів, так і протизапальних [24]. Постійне застосування розчину хлоргексидину біглюконату в лікуванні шкірних дерматитів призвело до появи толерантності в окремих грамнегативних бактерій, хоча для більшості грампозитивних бактерій цей препарат досить ефективний [26]. Тому існує потреба у пошуку та застосуванні альтернативних препаратів у лікуванні тварин з дерматитами.

Ураження шкіри, зокрема дерматити на тлі дерматофітії, у собак реєструється рідше, однак необхідно враховувати зоонозну складову [18]. Лікування тварин за цієї патології ефективне [19].

Існують повідомлення про застосування рослинних препаратів, які були включені до схеми лікування собак за дерматитів (піодермії, атопічного і блошиного дерматитів, ран тощо) і показали скорочення терміну одужання [16, 18]. Тому, доцільною є клінічна апробація препаратів на основі компонентів лікарських рослин, що обумовлює актуальність наших досліджень.

Мета дослідження

Метою роботи було: з'ясувати нозологічну структуру дерматологічної патології собак у м. Полтава, встановити особливості клінічних проявів дерматитів різної етіології та визначити терапевтичний ефект від застосування препарату на основі лікарських рослин.

Завдання: охарактеризувати ураження шкіри за дерматитів різної етіології, проаналізувати тривалість лікування собак за дерматитів із застосуванням препарату на основі лікарських рослин.

Матеріали і методи

Дослідження проводили впродовж 2023–2025 років, на базі навчально-науково-виробничої клініки Полтавського державного аграрного університету, в умовах кафедри терапії імені професора П. І. Локеса. В процесі досліджень застосовували діагностичні методи: клінічного спостереження, загальноклінічні методи, алергологічні дослідження, метод діагностики за терапевтичним ефектом, метод елімінаційної дієти з наступною провокацією, провокаційний тест [28].

Дослідження проводили на спонтанно хворих на дерматит собаках. Зокрема, всього було задіяно 58 тварин, з них: блошиний дерматит (n=24); атопічний дерматит (n=16); харчова алергія (n=10); контактний дерматит (n=8).

З метою визначення ефективності включення в схему лікування місцевих засобів на рослинній основі, створили 4 контрольні групи кількістю: 12 (блошиний дерматит), 8 (атопічний дерматит), 5 (харчова алергія) та 4 (контактний дерматит), та 4 дослідні групи за принципом аналогів.

Тваринам першої контрольної групи (n=12) з ознаками блошиного дерматиту із лікувальною метою

використовували препарат Сімпарика, згідно настанови до застосування.

Тваринам другої контрольної групи (n=8), хворим на атопічний дерматит, застосовували препарат Апоквель.

Тваринам третьої контрольної групи (n=5), хворим на харчову алергію, призначали елімінаційну дієту Royal Canin Hypoallergenic.

Тваринам четвертої контрольної групи (n=4), хворим на контактний дерматит, усували контакт з алергеном.

Тваринам дослідних груп додатково застосовували крем-бальзам «Цілитель алергостоп» який містить в своєму складі кедрову та соняшникову олію, екстракт ехінацеї, олію обліпихи, екстракт солодки, алантоїн та D-пантенол, що сприяє проникненню в нижні шари шкіри антиалергенів та діючих речовин, впродовж 14 днів.

Результати лікування аналізували на 14-ту добу та під час моніторингу через 20 та 60 діб після лікування,

враховуючи прояви клінічних симптомів алергічного дерматиту.

Результати та їх обговорення

Результати наших досліджень свідчать, що найпоширенішими формами дерматитів алергічного походження у собак м. Полтава є: блошиний алергічний дерматит, атопічний дерматит, харчова алергія та алергічний контактний дерматит, що частково узгоджується з результатами інших дослідників [9, 18, 27]. Для встановлення точного діагнозу та призначення ефективної терапії необхідне проведення диференціальної діагностики між цими нозологічними формами, що включає комплексний підхід, об'єктивну оцінку симптомів, виключення інших захворювань та систематичне спостереження за динамікою лікування. Основні диференціальні відмінності клінічних показників між різними алергічними дерматитами у собак представлені в **таблиці 1**.

Таблиця 1

Порівняння клінічних ознак основних форм алергічних дерматитів у собак

Ознака	Блошиний дерматит	Атопічний дерматит	Харчова алергія	Контактний дерматит
Початок симптомів	Раптовий, після укусів бліх	Поступовий, часто у молодих собак	Несезонний, поступовий	Через 24–72 год після контакту з алергеном
Сезонність	Часто у теплу пору року	Може бути сезонною або постійною	Відсутня	Відсутня або залежить від середовища
Локалізація уражень	Круп, хвіст, живіт	Морда, вуха, лапи, пахвина, живіт	Вуха, морда, живіт, лапи, періанальна зона	Місця прямого контакту з алергеном (морда, живіт, лапи, пахвина, подушечки лап)
Свербіж	Сильний, локалізований, інтенсивний, переважно в ділянці крупа	Середній або сильний, генералізований	Сильний, інтенсивний, генералізований	Помірний, локалізований на місці контакту
Шлунково-кишкові прояви	Відсутні	Відсутні	Часто наявні (діарея, блювання, метеоризм)	Відсутні
Ураження вух	Рідко	Часто	Часто	Рідко
Реакція на лікування	Добра відповідь на антипаразитарні засоби	Потребує тривалого комплексного лікування	Поліпшення при елімінаційній дієті	Зникнення симптомів після усунення алергену
Реакція на усунення алергену	Покращення після етіотропного лікування	Може зберігатись, потребує комплексного лікування	Поліпшення після елімінаційної дієти	Швидко покращення після усунення контакту
Реакція на дієтотерапію	Нейтральна	Нейтральна	Позитивна при виключенні алергену	Нейтральна
Підтвердження діагнозу	Виявлення бліх або продуктів їх життєдіяльності	Виключення інших причин	Елімінаційна дієта та провокаційний тест	Анамнез, виключення інших причин, пробний контакт з алергеном

Найчастішою формою дерматиту у собак є блошиний алергічний дерматит, який становить серйозну клінічну проблему в практичній ветеринарній дерматології. Причиною захворювання є алергічна реакція організму тварини на антигени, що містяться у слині бліх (*Stenoccephalides canis*), яка потрапляє у шкіру при укусі [22]. За результатами наших досліджень, блошиний алергічний дерматит реєстрували у 52 % усіх собак з шкірною патологією. Виявляли блошиний дерматит у собак різного віку, порід та статі, однак найчастіше – у тварин зі зниженою резистентністю або за постійного контакту з ектопаразитами.

Клінічні ознаки блошиного дерматиту були характерними і залежали від ступеня сенсibiliзації організму та інтенсивності інвазії. Основним симптомом був виражений інтенсивний свербіж, який

супроводжувався частим розчісуванням, вилизуванням або кусанням уражених ділянок тіла. У результаті механічного подразнення на шкірі утворювалися ерозії, струпи, гіперемія та вторинні піодермії, що ускладнювало перебіг основного захворювання. Типовою локалізацією уражень були круп, хвіст, внутрішня поверхня стегон, пахвина та живіт. У цих зонах спостерігали симетричне випадіння шерсті (алопеції), що супроводжувалось гіперпігментацією, потовщенням епідермісу та ліхеніфікацією (ущільненням шкіри) за хронічного перебігу. В деяких тварин реєстрували генералізовані шкірні реакції з розповсюдженням запального процесу на значну площу тіла. Супутньо у хворих собак реєстрували підвищену збудливість та зниження апетиту, що може свідчити, за даними літератури, про загальний дискомфорт та погіршення

якості життя тварини [1]. В цілому клінічні прояви блошиного дерматиту у собак є досить характерними, але внаслідок можливого нашарування вторинних інфекцій та супутніх патологій, діагностика може бути утруднена. Найявність на тілі собаки, або в навколишньому середовищі, бліх або їх фекалій («чорного піску») виступає додатковою діагностичною ознакою. Ключовим діагностичним тестом є позитивна динаміка клінічного стану після застосування антипаразитарних засобів [2].

Атопічний дерматит – це хронічне запальне захворювання шкіри, алергічного походження [6]. За нашими дослідженнями, він займає друге місце за поширеністю серед усіх алергічних дерматопатій у собак м. Полтава (29,6 % досліджених тварин). Алергенами можуть виступати різноманітні речовини, наприклад, трава, спори пліснявих грибів, кліщі домашнього пилу та інші.

Найчастіше атопічний дерматит діагностували у собак таких порід як французький бульдог, мопс, лабрадор ретривер, голден ретривер, американський стаффордширський тер'єр, німецький пінчер та німецька вівчарка. Початок клінічних проявів реєстрували у тварин віком від 6 місяців до 6–7 років, але найчастіше – від одного до чотирьох років. Вираженої сезонної динаміки у виникненні захворювання не відмічали, проте частіше прояви атопічного дерматиту спостерігали в теплу пору року з початком цвітіння рослин, які містять алергени. Атопічний дерматит перебігав хронічно, проявлявся інтенсивним свербіжем, еритемами, іноді алопеціями, часто ускладнювався грибково-

бактеріальними інфекціями. Ураження переважно локалізувались в ділянці вух, морди, передніх лап, бічної поверхні ліктьового суглоба, живота та дистальних відділів кінцівок (рис. 1–4). Наші дослідження підтверджують існуючі дані щодо цього виду дерматитів [5, 6, 14].

Внаслідок свербіжу тварини вилизували уражені місця, розчісували лапи, терлися об різні предмети, що спричиняло патологічні зміни шкіри у вигляді екзема (піотравматичного дерматиту) та створювало сприятливі умови для нашарування вторинної мікрофлори і вогнищ ліхенізації. Початковими клінічними ознаками атопічного дерматиту були: еритема, набряк і свербіж. На уражених ділянках з'являлися пухирі (еритематозно-бульозна форма), які внаслідок подряпин і укусів швидко спадали або лопалися, натомість утворювались неглибокі ерозії, вкриті лусочками (еритематозно-бляшкова форма) (рис. 5–6). Набряк поступово зменшувався, а симптоми свербіжу та еритеми посилювалися. В ділянках інтенсивного свербіжу шкіра ставала потовщена, шорстка, з тріщинами, покривалася шаром відмерлого епідермісу, виникали алопеції та ліхенізація шкіри.

Варто відмітити, що атопічний дерматит має певні особливості перебігу в різних порід собак [6]. У собак породи німецька вівчарка частіше проявлялись бактеріальні піодермії і піотравматичний дерматит із сильним свербінням. У лабрадорів і мопсів основними симптомами були запалення вух і свербіння в ділянці морди, живота і пахвини. У собак породи стаффордширський тер'єр найчастіше спостерігали запалення шкіри пальців ніг (пододерматит).

Рис. 1. Ураження вух у собаки, хворої на атопічний дерматит

Рис. 2. Ураження шкіри внаслідок розчухування у собаки, хворої на атопічний дерматит

Рис. 3. Ураження носа у собаки, хворої на atopічний дерматит

Рис. 4. Екзема у собаки, хворої на atopічний дерматит

Рис. 5. Еритематозно-бульозні ураження лап у собаки хворої на atopічний дерматит

Рис. 6. Еритематозно-сквамозні ураження у тварини хворої на atopічний дерматит

Харчова алергія виникає у собак внаслідок патологічної реакції імунної системи на протеїн чи інші компоненти корму [8]. Захворювання перебігає

хронічно, часто поєднується з іншими алергічними патологіями і становить серйозну проблему для ветеринарних фахівців через складність діагностики

та необхідність тривалого контролю за раціоном тварини [11]. Харчову алергію діагностували у 12,2 % від усіх собак з шкірною патологією. За результатами клінічних спостережень, цей вид алергії найчастіше проявлявся у тварин віком від 1 до 5 років, незалежно від статі чи породи. Зазвичай захворювання розвивалося поступово, починаючи з незначних шкірних проявів, які з часом прогресували та переходили в хронічну форму. Основною клінічною ознакою харчової алергії були двосторонній отит та інтенсивний свербіж, який не мав сезонності та майже не піддавався симптоматичному лікуванню. Свербіж, за харчової алергії, найчастіше локалізувався в ділянці вух, морди, лап, пахвини, живота, у окремих випадках мав генералізований характер. Внаслідок само-травматизації на шкірі формуються еритеми, папули, ерозії, а у подальшому – гіперпигментація та ліхеніфікація [25]. У частини хворих тварин також відмічали перианальні ураження, набряк і свербіж навколо анального отвору. На відміну від інших алергійних патологій, за харчової алергії часто фіксували диспептичні прояви: періодичне блювання, метеоризм, діарею або нестійкі випорожнення, іноді з домішками слизу.

«Золотим стандартом» діагностики харчової алергії вважається елімінаційна дієта – повне виключення з раціону потенційно алергенних компонентів та перехід на новий або гідролізований протеїн [13]. В рамках нашого дослідження було обрано два варіанти дієти: комерційні гіпоалергенні корми з гідролізованим білком (Royal Canin Nuroallergenic та Hill's z/d) та домашня дієта, що включала нове джерело білка (кролик) та нове джерело вуглеводів (рисова крупа). Елімінаційний період призначали тривалістю від 7 тижнів, впродовж яких власники суворо дотримувались запропонованого раціону без додаткових ласощів, вітамінів, жувальних іграшок чи смаколиків. У 87 % собак вже на 3–4 тижень спостерігали суттєве зменшення свербіжів, запалення у вухах, зникнення еритеми, нормалізацію випорожнень. По завершенню елімінаційного періоду проводили провокацію – поступово повертали до раціону компоненти, які собака споживала раніше. У разі появи симптомів харчової алергії впродовж 3–7 днів після повторного введення раніше споживаного інгредієнта діагноз на харчову алергію вважали підтвердженим.

Алергічний контактний дерматит у собак проявляється ураженням шкіри запального характеру, що виникає в місцях прямого контакту з алергеном [4]. Клінічні випадки алергічного контактного дерматиту у собак реєстрували у 6,1 % від усіх шкірних проявів алергічних патологій. При зборі анамнезу було встановлено, що клінічні прояви контактного дерматиту в більшості тварин з'являються через 24–72 години після контакту з алергеном. Головними клінічними симптомами алергічного контактного дерматиту були: почервоніння (еритема), набряк, папульозні або везикулярні висипання в зонах, які безпосередньо контактують з алергеном. Найчастіше ураження локалізувались на животі, внутрішній поверхні стегон, пахвових западинах, подушечках

лап, на морді та міжпальцевих проміжках. У період загострення перебігу хвороби реєстрували гіперемію і набряк шкіри, везикули з серозними виділеннями, що поступово трансформувалися у ерозії та струпи. За хронічного перебігу хвороби переважають ознаки гіперпигментації, сухості шкіри, ліхеніфікації, нашарування вторинної бактеріальної чи грибової інфекції. Важливим для встановлення діагнозу є позитивний ефект після усунення контакту з алергеном [10]. З метою диференційної діагностики алергічного контактного дерматиту проводили провокаційний тест – повторний контрольований контакт з підозрюваним алергеном.

Лікування собак за алергійних захворювань базується на патогенетичній терапії, зниженні клінічних симптомів і контролі за перебігом захворювання. Важливу роль відіграє включення в схему лікування засобів, які сприяють усуненню уражень шкіри та відновленню шкірного бар'єру [24].

Серед собак, хворих на блошиний дерматит, за лікування, було отримано наступні результати. У собак контрольної групи свербіж, еритеми зникали на 7–9 добу після застосування протипаразитарного засобу, а осередки піддерматиту залишалися до 14–18 діб. У собак відповідної дослідної групи свербіж минав вже на 2–3 добу, еритеми на 4–5 добу, а до 14 доби в жодній тварини не було осередків піддерматиту. На ділянках алопецій шерстний покрив відновлювався з однаковою інтенсивністю як у контрольній, так і в дослідній групах.

У собак, хворих на atopічний дерматит, до початку лікування реєстрували інтенсивний свербіж, еритеми, алопеції та множинні осередки піотравматичного дерматиту (екземи), а також вогнища ліхеніфікації. У собак дослідної групи спостерігали зниження свербіжів вже на 4-й день терапії (у собак контролю – на 8–9 добу). Прояви пододерматиту у собак дослідної групи зникали на 6–7 добу лікування, а у собак контролю залишалися навіть на 14-ту добу. До 21-ї доби у 81,3 % пацієнтів клінічні ознаки (еритема, лущення, розчухування) були значно зменшені або відсутні. За використання крем-бальзаму «Цілитель алергостоп» впродовж 6 тижнів після завершення курсу лікування у собак дослідної групи помітно зменшувались осередки ліхеніфікації шкіри. Включення лікарських рослинних препаратів в основну схему лікування за atopічного дерматиту, за даними інших дослідників, дозволяє знизити симптоми запалення, синдром сенесценції клітин та їх інфільтрацію [12].

Дерматологічні прояви харчової алергії полягали у розвитку двостороннього зовнішнього отиту та інтенсивному свербіжі. За застосування базової схеми лікування (елімінаційна дієта), прояви алергії вщухали, в середньому, на 10–12 добу, а у собак дослідної групи, вже на 4–5 добу, що свідчить про ефективність досліджуваного препарату. Також у період провокації клінічні симптоми з'являлись на 7–10 добу пізніше у тварин дослідної групи. Відомо, що найголовнішим завданням у лікуванні собак за харчової алергії є виключення алергенного корму [21]. Існують повідомлення про застосування комбінації

солодки та бета-глюкану в одному препараті для лікування собак за харчової алергії. Автори повідомляють про полегшення клінічних симптомів захворювань, прискорення процесу загоєння, зменшення ознак вторинної інфекції, підвищенні ефективності етіотропної терапії та прогнозу на одужання [17].

Найбільш ефективним застосування крему-бальзаму «Цілитель алергостоп» було у собак з проявами контактного алергічного дерматиту. Зокрема, у тварин контрольної групи навіть при уникненні контакту з алергенами прояви дерматиту залишались впродовж 10–14 діб, а у тварин дослідної групи свербіж та еритеми зникали вже після першого застосування препарату і не поновлювались навіть після повторного контакту з алергеном.

Висновки

1. Дерматити алергічного походження мають широке поширення у собак м. Полтава.

2. Захворюваність на алергічний дерматит у собак в м. Полтава складає: блошиний дерматит – 52 %, атопічний дерматит – 29,6 %, харчова алергія – 12,2 %, контактний дерматит – 6,1 %.

3. Застосування крему-бальзаму «Цілитель алергостоп» супроводжується більш швидким зникненням клінічних симптомів дерматиту, порівняно з базовою схемою лікування собак, за алергічних дерматитів.

Конфлікт інтересів

Автори стверджують про відсутність конфлікту інтересів щодо їхнього викладу та результатів досліджень.

References

1. Aboobacker, S., Harris, B. W., & Limaiem, F. (2023). Lichenification. In *StatPearls*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/books/NBK537332/>
2. Anderson, J., Saleh, H. M., & Paterek, E. (2024). Flea Bites. In *StatPearls*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/books/NBK541118/>
3. Beever, L., Bond, R., Graham, P. A., Jackson, B., Lloyd, D. H., & Loeffler, A. (2015). Increasing antimicrobial resistance in clinical isolates of *Staphylococcus intermedius* group bacteria and emergence of MRSP in the UK. *Veterinary Record*, 176 (7), 172–172. Portico. <https://doi.org/10.1136/vr.102651>
4. Bradley, C. W., Mauldin, E. A., & Morris, D. O. (2023). A review of cutaneous hypersensitivity reactions in dogs: A diagnostician's guide to allergy. *Veterinary Pathology*, 60 (6), 783–795. <https://doi.org/10.1177/03009858231189298>
5. Brar, R. K., Dhaliwal, P. S., Kumar, A., Chhabra, S., & Uppal, S. K. (2017). Clinico-pathological studies on atopic dermatitis in dogs. *Journal of Animal Research*, 7 (3), 507. <https://doi.org/10.5958/2277-940x.2017.00075.4>
6. Drechsler, Y., Dong, C., Clark, D., & Kaur, G. (2024). Canine atopic dermatitis: Prevalence, impact, and management strategies. *Veterinary Medicine: Research and Reports*, 15, 15–29. <https://doi.org/10.2147/vmr.s412570>
7. Fungwithaya, P., Chanchaithong, P., Phumthanakorn, N., & Prapasarakul, N. (2017). Nasal carriage of methicillin-resistant *Staphylococcus pseudintermedius* in dogs treated with cephalixin monohydrate. *Canadian Veterinary Journal*, 58 (1), 73–77.

8. Hakanen, E., Lehtimäki, J., Salmela, E., Tiira, K., Anturaniemi, J., Hielm-Björkman, A., Ruokolainen, L., & Lohi, H. (2018). Urban environment predisposes dogs and their owners to allergic symptoms. *Scientific Reports*, 8 (1). <https://doi.org/10.1038/s41598-018-19953-3>
9. Hensel, P., Santoro, D., Favrot, C., Hill, P., & Griffin, C. (2015). Canine atopic dermatitis: detailed guidelines for diagnosis and allergen identification. *BMC Veterinary Research*, 11 (1). <https://doi.org/10.1186/s12917-015-0515-5>
10. Ho, K. K., Campbell, K. L., & Laverigne, S. N. (2015). Contact dermatitis: a comparative and translational review of the literature. *Veterinary Dermatology*, 26 (5), 314. <https://doi.org/10.1111/vde.12229>
11. Jackson, H. A. (2023). Food allergy in dogs and cats; current perspectives on etiology, diagnosis, and management. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 261 (S1), S23–S29. <https://doi.org/10.2460/javma.22.12.0548>
12. Jin, S. E., Ha, H., Yoo, S.-R., Jeon, W.-Y., Lee, N., Lee, M.-Y., Choi, S., Jang, J.-H., Park, E., Kim, S., & Seo, C.-S. (2020). Topical application of a new herbal complex, NI-01, ameliorates house dust mite-induced atopic dermatitis in NC/Nga mice. *Nutrients*, 12 (5), 1240. <https://doi.org/10.3390/nu12051240>
13. Kurchenko, A. I., Romaniuk, L. I., & Levchenko, A. R. (2023). Food allergy. Modern View of diagnosis and treatment. *Asthma and Allergy*, 2023 (4), 65–73. <https://doi.org/10.31655/2307-3373-2023-4-65-73>
14. Linek, M., & Favrot, C. (2010). Impact of canine atopic dermatitis on the health-related quality of life of affected dogs and quality of life of their owners. *Veterinary Dermatology*, 21 (5), 456–462. <https://doi.org/10.1111/j.1365-3164.2010.00899.x>
15. Loeffler, A., Cain, C. L., Ferrer, L., Nishifujii, K., Varjonen, K., Papich, M. G., Guardabassi, L., Frosini, S. M., Barker, E. N., & Weese, J. S. (2025). Antimicrobial use guidelines for canine pyoderma by the International Society for Companion Animal Infectious Diseases (ISCAID). *Veterinary Dermatology*, 36 (3), 234–282. <https://doi.org/10.1111/vde.13342>
16. Mayer, M., Zbinden, M., Vogl, C. R., Ivemeyer, S., Meier, B., Amorena, M., Maeschli, A., Hamburger, M., & Walkenhorst, M. (2017). Swiss ethnoveterinary knowledge on medicinal plants – a within-country comparison of Italian speaking regions with north-western German speaking regions. *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*, 13 (1). <https://doi.org/10.1186/s13002-016-0106-y>
17. Micháľová, A., Takáčová, M., Karasová, M., Kunay, L., Grelová, S., & Fialkovičová, M. (2022). Comparative study of classical and alternative therapy in dogs with allergies. *Animals*, 12 (14), 1832. <https://doi.org/10.3390/ani12141832>
18. Moriello, K. A., Coyner, K., Paterson, S., & Mignon, B. (2017). Diagnosis and treatment of dermatophytosis in dogs and cats. *Veterinary Dermatology*, 28 (3), 266. <https://doi.org/10.1111/vde.12440>
19. Nardoni, S., Giovanelli, S., Pistelli, L., Mugnaini, L., Profili, G., Pisseri, F., & Mancianti, F. (2015). In vitro activity of twenty commercially available, plant-derived essential oils against selected dermatophyte species. *Natural Product Communications*, 10 (8), 1473–1478. <https://doi.org/10.1177/1934578x1501000840>
20. Naziri, Z., Poormaleknia, M., & Ghaedi Oliyaei, A. (2022). Risk of sharing resistant bacteria and/or resistance elements between dogs and their owners. *BMC Veterinary Research*, 18 (1). <https://doi.org/10.1186/s12917-022-03298-1>
21. Rostaher, A., Hofer-Inteeworn, N., Kümmerle-Fraune, C., Fischer, N. M., & Favrot, C. (2016). Triggers, risk factors and clinico-pathological features of urticaria in dogs – a prospective observational study of 24 cases. *Veterinary Dermatology*, 28 (1), 38. <https://doi.org/10.1111/vde.12342>
22. Rust, M. (2017). The biology and ecology of cat fleas and advancements in their pest management: A review. *Insects*, 8 (4), 118. <https://doi.org/10.3390/insects8040118>
23. Santoro, D., Marsella, R., Pucheu-Haston, C. M., Eizenschenk, M. N. C., Nuttall, T., & Bizikova, P. (2015). Review: Pathogenesis of canine atopic dermatitis: skin barrier and host-micro-organism interaction. *Veterinary Dermatology*, 26 (2), 84. Portico. <https://doi.org/10.1111/vde.12197>

24. Skowron, K., Bauza-Kaszewska, J., Kraszewska, Z., Wiktorczyk-Kapischke, N., Grudlewska-Buda, K., Kwiecińska-Piróg, J., Walecka-Zacharska, E., Radtke, L., & Gospodarek-Komkowska, E. (2021). Human skin microbiome: Impact of intrinsic and extrinsic factors on skin microbiota. *Microorganisms*, 9 (3), 543. <https://doi.org/10.3390/microorganisms9030543>
25. Skypala, I. J., Williams, M., Reeves, L., Meyer, R., & Venter, C. (2015). Sensitivity to food additives, vaso-active amines and salicylates: a review of the evidence. *Clinical and Translational Allergy*, 5 (1). <https://doi.org/10.1186/s13601-015-0078-3>
26. Townsend, E. C., Xu, K., De La Cruz, K., Huang, L., Sandstrom, S., Arend, D., Gromek, O., Scarborough, J., Huttenlocher, A., Gibson, A. L. F., & Kalan, L. R. (2024). *Still not sterile: Chlorhexidine gluconate treatment does not completely reduce skin microbial bioburden and promotes pathogen overabundance in patients undergoing elective surgeries*. <https://doi.org/10.1101/2024.07.20.602341>
27. Tresch, M., Mevissen, M., Ayrle, H., Melzig, M., Roosje, P., & Walkenhorst, M. (2019). Medicinal plants as therapeutic options for topical treatment in canine dermatology? *A systematic review*. *BMC Veterinary Research*, 15 (1). <https://doi.org/10.1186/s12917-019-1854-4>
28. Udraite Vovk, L., Watson, A., Dodds, W. J., Klinger, C. J., Classen, J., & Mueller, R. S. (2019). Testing for food-specific antibodies in saliva and blood of food allergic and healthy dogs. *The Veterinary Journal*, 245, 1–6. <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2018.12.014>

ORCID

- N. Dmytrenko <https://orcid.org/0000-0001-5336-2361>
- N. Kanivets <https://orcid.org/0000-0001-9520-2999>
- S. Kravchenko <https://orcid.org/0000-0002-7420-9320>
- L. Karysheva <https://orcid.org/0000-0002-0124-4774>
- S. Zarytskyi <https://orcid.org/0000-0001-9186-6122>
- O. Deviatko <https://orcid.org/0000-0002-7834-7472>

2025 by the author(s). This is an open-access article distributed under the Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.